

Amsterdam, 6-1-1998

Beste

De gemeente zegt altijd wel dat ze woon-werkplannen een prima idee vinden, maar ons is gebleken dat de gemeente in dit opzicht nooit daden bij het woord voegt.

Overal in de stad waar wij een woon-werkplek hebben gecreëerd bleek dit plotseling op de verkeerde plek te zijn. De al jarenlang bestaande initiatieven die het komend jaar op de nominatie staan om om zeep geholpen te worden zijn: de Silo, het Vrieshuis, Zeezicht, Houtkopersburgwal, Ruigoord e.a. De gemeente speelt wel een duidelijke rol in het laten ophouden van deze plekken, maar ze speelt geen enkele rol in het verkrijgen van nieuwe woon-werkruimtes voor al die tientallen mensen en bedrijfjes die op straat komen te staan.

Omdat de gemeente niets doet hebben we zelf maar weer eens het initiatief genomen om te zorgen dat onze manier van samen wonen en samen werken een vervolg krijgt. Daarom hebben we Plantage Doklaan 8-12 afgelopen zaterdag 3 januari in gebruik genomen. Het complex is uitermate geschikt om als woon-werkpand te dienen. Aangezien het pand in eigendom is van Woningbedrijf Amsterdam hadden wij van te voren dan ook goede hoop tot een legalisatie te komen. Helaas werd ons medegedeeld dat ook deze plek in de stad te veel geld moet opleveren.

Aangezien wij het zat zijn om van hot naar haar te verkassen hebben we een raadsadres geschreven, waarin duidelijk gemaakt wordt dat Amsterdam voor de leefbaarheid in de stad woon-werk initiatieven nodig heeft en dat daar nu eindelijk maar eens beleid op gemaakt moet worden.

Wij hopen dat u ons bijgevoegd raadsadres onderschrijft en vragen u zich in te zetten om eventuele juridische stappen van het Woningbedrijf Amsterdam tot ontruiming van de Plantage Doklaan 8-12 tegen te houden, totdat duidelijk is wat het gemeentebeleid wordt. Ook moet eerst duidelijk worden of wij op deze plek of eventueel een andere onze woon-werk initiatieven kunnen gaan ontplooiën voordat we weer op straat staan.

We zullen binnenkort proberen een afspraak met u te maken om deze zaken door te praten.

Voor iedereen, die ons kan en wil helpen dit project te realiseren, organiseren wij een borrel op vrijdag 16 januari om 17.00 uur op de Plantage Doklaan 8-12. Wij willen dan laten zien dat dit pand uitermate geschikt is voor de realisering van onze plannen. U bent van harte welkom!

Met vriendelijke groet, namens de bewoners/gebruikers van de Plantage Doklaan 8-12.

H. Dokkum

Bijgevoegd: Raadsadres met 1 bijlage

Amsterdam, 7-1-1998

Raadsadres aan de gemeenteraad

Betreft: Daden en niet alleen maar woorden van de gemeente op het gebied van het creëren van woon-werkpanden.

Geachte raadsleden,

In Amsterdam zijn veel vrijplaatsen gecreëerd door krakers. Onder druk van de openbare orde is in het verleden een deel van die plekken gelegaliseerd. Dit is voornamelijk gebeurd via een erfpachtregeling of via de HAT-verbouw, welke primair gericht was op het wonen.

Blijkbaar is er een openbare orde probleem nodig voordat de gemeente enige initiatieven neemt.

Er is meerdere malen door de gemeenteraad gezegd dat woon-werkpanden een prima idee is, hoewel de plekken waar dat gerealiseerd werd vaak moesten wijken voor het grote geld (Wijers, Conradstraat, ADM, etc.). Er is jaren geleden in de gemeenteraad besloten om een regeling te maken om panden, die niet in de HAT-regeling vielen (door hun indeling of dat er meer mogelijk was dan wonen alleen), aan te kunnen pakken. Dit zou de mogelijkheid geven om de zogenaamde woon-werk of vrijplaatsen een legale invulling te geven. De gemeente raad vond toen namelijk dat ze bestaansrecht hadden. Tetterode was voor hen het grote voorbeeld dat het kon.

De Casco+regeling werd gemaakt in samenwerking tussen ASW, BWD, Coöperaties en krakers, die in 10 panden woonden die daarvoor in aanmerking zouden komen. Deze regeling heeft welgeteld één woon-werkpand opgeleverd namelijk het WG. Daarna is de regeling afgeschaft, omdat de NKS door het rijk werd veranderd. Dit is nu al enkele jaren geleden. Daarna heeft de gemeente geen enkele activiteit meer ontplooid om woon-werkpanden in de stad te realiseren of te legaliseren. Een zeer afwachtende houding zodat projektontwikkelaars hun gang konden gaan werd het beleid. Dit is een erg visieloos beleid.

Uit het verleden is wel gebleken dat wij panden kunnen beheren. Onze visie op woon-werkpanden wordt weergegeven in de bijlage.

Geen enkel initiatief, of het nu over een Hatpand, erfpachtpand, een zelf aangekocht pand of een pand als Tetterode gaat, is ooit mislukt als het eenmaal de mogelijkheden kreeg. We zouden toch wel enige krediet en medewerking van de gemeente mogen verwachten, maar nee hoor. De Silo dreigt te verdwijnen in februari, Het Vrieshuis moet weg over een jaar, Ruigoord moet verdwijnen, Zeezicht heeft nog maar twee maanden, de Houtkopersburgwal kan elk moment ontruimd worden, de loodsen aan het Westerdok lopen gevaar en de woonbotenkolonie achter Artis is ook al de wacht aangezegd.

Het gemeentebestuur is gericht op het grote geld en niet op het leefbaarhouden/maken van de stad d.m.v. de acceptatie van initiatieven vanuit de basis.

In woorden is de gemeente het eens dat woon-werkprojecten bestaansrecht hebben. Wij moeten blijkbaar de daden stellen. Dat is de reden dat we het gebouw aan de Plantage Doklaan gekraakt hebben. Het is voor ons een pand dat qua indeling ideaal is om wonen en werken te combineren. Wij zullen ons dan ook inzetten om deze plek te legaliseren om de continuïteit van onze activiteiten te waarborgen.

Op dinsdag 6 januari hebben we een gesprek gehad met C. Klap van het Woningbedrijf Amsterdam, de eigenaar van het pand. En weer hetzelfde liedje: Prima idee, maar niet hier, want de plek is te duur. Wij willen dat, voordat via strafrechtelijke of civiele procedures het probleem van het Woningbedrijf opgelost gaat worden, onze manier van leven door de politiek erkend wordt en een plaats krijgt in de stad. Wij zullen ingeval van juridische procedures (van de kant van de eigenaar) op alle mogelijke manieren deze procedures tegenwerken.

Wij willen dat er een structurele politieke oplossing komt. Wij zijn niet het probleem, maar juist een toevoeging aan de leefbaarheid van de stad. Doordat wij onze woningen en werkplaatsen voor de zoveelste keer kwijtraken en de gemeente juist alleen daarin stappen zet, creëert de gemeente juist de problemen. Er moet iets veranderen in het beleid en niet meteen gegrepen worden naar juridische "oplossingen". Dit heeft namelijk het effect dat er politiek niets gebeurt en het probleem verplaatst wordt naar de straat, met alle gevolgen van dien.

Elke tijd heeft zijn eigen oplossingen. Langzamerhand is in krakerskringen de know-how aanwezig om zelf panden aan te kopen. Voor de begeleiding van aankopen zijn buro's met de nodige deskundigheid en engagement, zoals bijvoorbeeld de Vakgroep uit Utrecht, aanwezig.

Enige medewerking van de gemeente zou wel op z'n plaats zijn, of ontbreekt het aan een visie?

Nu alle regelingen om woon-werkpanden te creëren niet meer bestaan zou de gemeente aan een gemeentelijke borgstelling kunnen gaan denken.

Men zou een beleid moeten hebben dat de gemeente open staat voor kostendekkende plannen in plaats van alleen maar open te staan voor het geld. De gemeente Amsterdam is geen artikel 12 (= armlastige) gemeente meer. Jaren geleden was dat altijd het argument. Dit argument klopt tegenwoordig niet meer. Waarom krijgen woon-werk initiatieven nog steeds geen kans om hun plannen in praktijk uit te werken? Het gaat over meer dan alleen maar geld. Het gaat ook over de sociale saamhorigheid, een plek waar mensen niet buiten de boot vallen, een plek waar arbeidsplaatsen komen, een plek met mogelijkheden voor iedereen.

Wat hebben woon-werkpanden te bieden (zie bijlage):

- 1 werkgelegenheid
- 2 makkelijkere start beginnende bedrijven
- 3 economische stimulering van bedrijvigheid in de desbetreffende buurt.
- 4 armoede bestrijding door gedeelde en lagere woonlasten
- 5 mogelijkheid voor verschillende woonvormen
- 6 "natuurlijke" sociale controle
- 7 sociale opvang en stimulering van zgn "gekken" en onaangepasten.
- 8 stimulering van samenwerking tussen kunstenaars uit verschillende disciplines. Hierdoor kunnen grotere opdrachten en projecten uitgevoerd worden.
- 9 vernieuwende experimenten op het gebied van theater en dans hebben door de lage huur kans zich te ontwikkelen.

Wij vragen de gemeenteraad het volgende:

- A. Dat de Plantage Doklaan niet ontruimd wordt voordat er daar, of ergens anders, haalbare woon-werkplannen door ons uitgewerkt en gerealiseerd kunnen worden.
- B. Te kiezen voor een leefbare stad waar woon-werk ideeën ondersteund en gerealiseerd worden door middel van:
 1. het creëren van een gemeentelijke borgstelling.
 2. het instellen van een commissie, die als doel heeft een actief beleid te voeren ter ondersteuning van woon-werk initiatieven. Onderdelen van dit beleid zouden kunnen zijn: het stimuleren van particuliere eigenaren panden te verkopen aan de bewoners/gebruikers, en bewoners/gebruikers te wijzen op de mogelijkheden panden aan te kopen. Hierbij kunnen de VAK-groep (Stichting de Verandering) en het ASW een actieve rol spelen. Men kan gemeentelijke panden die al jaren leeg staan (afgezien van een paar kraakwachten), zoals de oude politie garage op de hoek van de Nieuwe Herengracht, Medicijnmagazijnen op de Sarphatiestraat, oude scholen etc. via inschrijving of via de Vakgroep te koop aanbieden aan initiatiefnemers op het gebied van woon-werkpanden.

Wij verwachten op korte termijn de volgende stappen van de gemeente:

- 1 Het bewerkstelligen dat het Woningbedrijf Amsterdam geen strafrechtelijke of civiele procedures tegen de Plantage Doklaan gaat beginnen.
- 2 Dat vrijwel per direkt oplossingen komen voor de op ontruiming staande woon-werk initiatieven, omdat veel mensen, waaronder de initiatiefnemers van de kraak van de Plantage Doklaan, hun huidige woning en werkruimte zeer binnenkort zullen verliezen door toedoen van de gemeente.
- 3 Dat dit raadsadres vanwege de ontruimingsdreiging zo snel mogelijk behandeld gaat worden. Wij zullen bij de behandeling gebruik willen maken van de inspraakmogelijkheid.

Vriendelijke groet, namens de Vereniging i.o. Acht tot Twaalf (de gebruikers en bewoners van de Plantage Doklaan 8-12).

H. Dokkum

Vrijplaatsen

Juist in deze steeds individualistischer wordende maatschappij bestaat bij veel mensen de behoefte om bepaalde zaken met anderen te delen. Dit heeft als voordeel dat mensen elkaar wederzijds stimuleren.

Wat houdt een vrijplaats in:

1. Een vrijplaats is een plek waar mensen zelf kunnen bepalen met wie en hoe ze willen wonen. Voorzieningen zijn vaker gemeenschappelijk, en er wordt vaak in woongroepen gewoond. De mensen die in zo'n plek wonen nemen de verantwoordelijkheid om het gebouw en de gemeenschappelijke voorzieningen te onderhouden. Deze verantwoordelijkheid verplicht mensen tot communicatie en activiteiten met elkaar.

Omdat men dus veel met elkaar te maken heeft, zullen mensen aangesproken worden op gedrag wat niet door de beugel kan. Daarnaast zullen ideeën en activiteiten die iemand wil uitvoeren door anderen gestimuleerd worden.

Doordat de woonlasten gedeeld worden is er een mogelijkheid dat minder draagkrachtigen minder woonlasten betalen dan meer draagkrachtigen. Daardoor hebben ze meer tijd en kunnen meer aandacht besteden aan de eigen ontwikkeling en mogelijkheden binnen deze maatschappij, zonder gedwongen te zijn steeds met geld bezig te houden.

In deze steeds individualistischer wordende maatschappij vereenzamen steeds meer mensen.

Vereenzaming leidt vaak tot excessen op sex-, drugs- en gewelds gebieden. Dit is vooral in een stad als Amsterdam op straat erg merkbaar.

Het grote voordeel van vrijplaatsen is dat mensen, omdat ze in woongroepen leven, andere mensen blijven tegen komen die uit persoonlijke interesse op ze in blijven gaan. Mensen bouwen vriendschappen op, en spreken daarom anderen aan op hun gedrag. Het is bijna onmogelijk in deze woonvormen om te vereenzamen, hoewel natuurlijk niet tegen gegaan kan worden dat men zich zoals ieder ander mens zich af en toe eenzaam voelt. Mensen hebben in ieder geval, doordat ze met anderen wonen, een doel in het leven, namelijk de zorg voor de woongroep. Er moet tenslotte minstens gekookt en schoongemaakt worden, niet alleen voor het individu zelf maar ook voor anderen, wat het individu stimuleert er meer aan te doen.

Het is ook niet voor niets dat allerlei van rijkswege opgezette woongroepen ontstaan waar, in deze maatschappij, ontspoorde mensen begeleid worden tot ze weer zichzelf emotioneel in de hand kunnen houden zonder terug te vallen. Dit gebeurt vaak achteraf als mensen al ontspoord zijn. In vrijplaatsen gebeurt dit preventief. Doordat mensen daar op een bepaalde manier met elkaar omgaan zullen mensen minder gauw ontsporen.

2. Een hoop beginnende bedrijven gaan binnen een jaar over de kop omdat de kosten te hoog zijn. De meeste bedrijven hebben twee tot vijf jaar nodig om echt rendabel te zijn, omdat ze die tijd nodig hebben om een vaste klantenkring op te bouwen. In woon-werk panden is werkruimte goedkoop. Het is voor beginnende kleinschalige bedrijven vaak de enige mogelijkheid om op te starten. Dit betekent dat (langdurig) werklozen dromen kunnen verwezenlijken. Men blijft daardoor optimistisch over zijn/haar toekomst.

Een ander voordeel is dat niet commercieel gerichte initiatieven een mogelijkheid hebben tot ontplooiing te komen. Allerlei stichtingen, die bezig zijn om deze wereld op een positieve manier te veranderen, kunnen hun inkomsten gebruiken voor het doel waarvoor ze zijn opgericht. Maatschappij kritische verenigingen zoals Milieudefensie, Schone Kleren Overleg, Vluchtelingenwerk, allerlei alternatieve blaadjes, Derde Wereldclubs etc. hebben allang hun bestaansrecht bewezen. Maar ze kunnen vaak alleen bestaan op plekken waar geen hoge lasten zijn. In vrijplekken is nog de ruimte waar kunstenaars zich kunnen ontplooien. De Dogtroep, Paradiso of de Parade waren er niet geweest als er niet gekraakt was om vrijplaatsen te creëren.

Het grote voordeel van meerdere bedrijfjes of organisaties bij elkaar is dat de logistiek gedeeld kan worden. Ook kunnen er grotere projecten, die een diversiteit van activiteiten op verschillend vlak eisen, aangepakt worden. Bijvoorbeeld een houtbewerker kan bij de burens aankloppen bij een opdracht waar ook metaal bij nodig is. Men kent elkaar, bespreekt de problemen met elkaar en komt zo makkelijker tot een oplossing. De inventiviteit van mensen groeit als er meer mogelijkheden in de directe omgeving aanwezig zijn.

3. Een negatief punt in deze stad is dat mensen zich steeds meer alleen voelen op straat. De buurtwinkeltjes, waar een hoop buurtopvang gebeurde, zijn door Albert Heijn en consorten allang weggeconcentreerd. Er is niets voor in de plaats gekomen. Mensen hebben nauwelijks nog een aanspreekpunt op straat. De sociale controle op straat wordt versterkt als mensen niet langs elkaar heen leven. Aangezien mensen in woongroepen leven zal ook het straatgebeuren besproken worden. Bij excessen in de straat voelen mensen zich gesteund en zullen eerder de problemen aanpakken.

4. Opvang en stimulering van mensen die maatschappelijk gezien buiten de boot vallen. Er is plek waar dit soort mensen hun ei kwijt kunnen zonder te vervallen in alcohol en drugs. Ze kunnen hun "gekheid" vaak op een creatievere manier kwijt, zijn vaak aanspreekbaarder en makkelijker te stimuleren als ze geaccepteerd worden en in een groep samenwonen.

5. (Ideeetje van wat ook mogelijk zou zijn. Het is nog niet gerealiseerd door initiatiefnemers van woon-werkpanden).

Ouderen worden steeds meer gedwongen om een zelfhulpcircuit op te bouwen. Bejaardenhuizen verdwijnen en ouderen worden gestimuleerd om langer zelfstandig te wonen. Om vereenzaming tegen te gaan kan er gedacht worden aan elkaar ondersteunende woonvormen. Men zou kiezen voor een gebouw waar op de beganegrond ouderen een structuur hebben (of in woongroepen, of zelfstandig), daarboven een verdieping met gezinnen, en daarboven een verdieping met alleenstaanden eventueel in woongroepvorm. Door deze vorm van samenwonen kunnen ouderen langer zelfstandig blijven, er is sociale controle, men hoeft niet te vereenzamen. Boodschappen voor de ouderen zal door de sociale controle ook bij ziekte te regelen zijn. (Vroeger waren er buurtwinkels die op oudjes letten en boodschappen thuis bezorgden, AH doet zo iets niet en stimuleert de anonimiteit). Kinderoppas is makkelijker, er kan iemand geregeld worden voor als de kinderen uit school komen (bij tweeverdieners). De ouderen krijgen weer een taak in het leven, voelen zich nuttig en blijven daardoor langer gezond.

Hessel Dokkum
18 november 1997